Antonija Prišlić
Drače – Sutvid 7, Janjina
aprislic@gmail.com

Domagoj Vidović
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Ulica Republike Austrije 16, Zagreb
dvidovic@ihjj.hr

Izvorni znanstveni rad
UDK: 811.163.42'373.232(497.584)

JANJINSKA PREZIMENA

Sažetak
U ovome se radu obrađuju prezimena u Janjini, naselju u središnjemu dijelu poluotoka Pelješca. U prvome se dijelu rada iznose podatci o povijesnome razvoju janjinskih prezimena i razlažu smjerovi doseljavanja stanovnika Janjine. Najstarija janjinska prezimena potječu iz 14. stoljeća. Iako nema pouzdanih podataka o smjeru doseljavanja njihovih nositelja, čini se da je uglavnom riječ o doseljenicima iz krajeva ugroženih turskim osvajanjima, od susjedne Neretvanske krajine do sjeverne Hercegovine. U drugome se dijelu rada janjinska prezimena motivacijski obrađuju. Podjednak je udio prezimena nastalih od osobnih imena i prezimena nadimačkoga postanja.

Ključne riječi: Janjina, Pelješac, prezimena, smjerovi doseljavanja.

1. Uvod

Janjina je povijesno i suvremeno upravno, gospodarsko, vjersko i kulturno središte središnjega dijela poluotoka Pelješca.[1] Šire je janjinsko područje naseljeno još u pretpovijesti, o čemu svjedoče mnoge ilirske gradine i gomile uglavnom raspoređene uza putove i po brdskim vrhuncima. To je područje bilo jednim od glavnih rimskih punktova te jednim od prvih susretišta romanstva i slavenstva, što se ogleda u toponimskim odrazima i arheološkim nalazima (usp. toponim *Sućurje* koji se odnosi na predio kojim dominiraju ostatci crkve svetoga Jurja). Tijekom dubrovačke vladavine Janjina je bila sjedištem Janjinske kontrade i Janjinske kapetanije (čemu je trajnim svjedokom Knežev dvor izgrađen 1465.), a tijekom austrougarske vladavine središtem općine (od 1864.) koja je uza bivšu Janjinsku kontradu obuhvaćala i Kontradu Crna Gora. Janjinski gospodarski uzlet približno se poklopio s uzletom pomorske obitelji Bjelovučić*, koji je otpočeo početkom 19.* stoljeća. Na tome je valu Janjina postala predvodnicom preporodnih zbivanja na Pelješcu, ali i šire. Zbog stagnacije brodarstva i Prvoga svjetskog rata, gospodarski je razvoj privremeno zaustavljen, ali je nastavljen u međuraću. Nakon Drugoga svjetskog rata gospodarski se uzlet nije nastavio, a

[1] Opširan smo mjestopis i dijalektološke podatke iznijeli u Prišlić i Vidović, 2021.

1962. Janjina je pripajanjem dubrovačkoj općini izgubila status općinskoga središta. Uspostavom samostalne hrvatske države Janjina je 13. svibnja 1997. postala središtem općine koja obuhvaća naselja Drače, Janjina, Osobjava, Popova Luka i Sreser. Otvaranjem Pelješkoga mosta 26. srpnja 2022. Janjini se ponovno otvaraju izgledi za svjetliju budućnost.

2. Povijesni presjek razvoja janjinskih prezimena i smjerovi doseljavanja

Prve podatke o mogućim stanovnicima Janjine nalazimo u kasnosrednjovjekovnim dokumentima. Godine 1310. spominje se u Janjini Radin Simonović, 1342. pčelar Radič Bratoslavić (*Radich Bratoslavich*), 1344. Božićko Berković, 1355. stočari Bogdan Kaldičević i Stepoje Balkotić (*Stepoe Balchotich*), 1377. Deko udana za Balaču, 1384. sinovi Marina Ranjine Pasko i Nikša (*Pasqa et Nixa fratre et fillii q. Marini de Ragnina*), a 1393. Milgost Milojević (*Milgost Milojevich*) kao svinjogojac (*Šundrica, 1980: 186, 224, 296, 341, 344, 346, 347, 386; Glavina, 2010: 73). Svi su oni [illegible] Janjini ili živjeli ili privređivali. Godine 1419. kao pritvorenik se stonskoga kneza spominje Janjinar Radosav Đon (Radossao Gion/Jon*; Kurtović, 2020: 50). Podrobnijim uvidom u razvoj pelješke antroponimijske formule razvidno je kako prije 15. stoljeća prezimena na Pelješcu (pa time najvjerojatnije i u Janjini) nose isključivo pripadnici imućnijega sloja, a većina ostalih peljeških rodova prezimena dobiva u 15. i 16. stoljeću. Ni u kasnijemu razdoblju prezimena nisu stabilna te se razmjerno često mijenjaju (u Janjini, primjerice, dio Prišlića mijenja prezime u Mratović, a Čučukovića u Rabazić).[2]

Najstarije se janjinske rodove može rodoslovno pratiti od 16. stoljeća. U 16. stoljeću (točnije 1513.) spominje se prezime Rusković. Rod je izumro u drugoj polovici 18. stoljeća (Vekarić, 1996: 220, 221), ali mu je ime uščuvano u imenu zaseoka Ruskovići.[3] Tijekom 17. stoljeća dio je toga roda u službenim popisima zapisan pod prezimenom Vuković. Koncem 1594. spominje se Marko Bujak. Rod se Bujak, nepoznata podrijetla, spominje u popisima do konca 17. stoljeća (Vekarić, 1995: 117).

Rodoslovlje se nekih rodova koji se u vrelima prvi put spominju u 17. stoljeću može pratiti od druge polovice 16. stoljeća. To su nositelji prezimena Antiče-

---

[2] Opširnije o razvoju antroponimijske formule na Pelješcu vidjeti u Vekarić, 1995 i Vekarić, 1996. Pritom je važno napomenuti da su na Pelješcu i općenito na dubrovačkome području domazeti često preuzimali prezime kuće čije su imanje naslijedili. U Neretvanskoj krajini i istočnoj Hercegovini to je bila iznimno rijetka pojava.

[3] U Janjini postoji i zaselak Lovrovići prozvan najvjerojatnije prema izumrlome starosjedilačkom rodu kojemu nema spomena u povijesnim vrelima.

vić (1613.; Vekarić, 1995: 36), Dežulović (1618.; Vekarić, 1995: 171), Bjelovučić[4] (1644.; Vekarić, 1995: 86), Jasprica[5] (1664.; Vekarić, 1995: 286–288) i Kalafatović (1655.; Vekarić, 1995: 316). O podrijetlu tih rodova nema pouzdanih podataka, no obiteljska ih predaja povezuje s Bosnom[6] (Antičevići, Jasprice i Kalafatovići po predaji potječu iz Kreševa[7], a postoje naznake da Antičevići i Kalafatovići imaju zajedničko podrijetlo), Hercegovinom (Dežulovići) i Neretvanskom krajinom (iz Strižića u Zažablju navodno potječu Bjelovučići). Iz povijesnih je vrela razvidno da je Dubrovačka Republika dopuštala tek manjemu dijelu izbjeglica pred Osmanlijama da se nastane na njezinu ozemlju.

U 17. stoljeću prvi put se spominju nositelji prezimena Kristović (1630.; Vekarić, 1995: 366), Strambić (1640.; rod je izumro početkom 18. stoljeća; Vekarić, 1996: 256), Čučuković (od 1644.; Vekarić, 1995: 150), Đurđević (od 1644.; izumrli su koncem 17. stoljeća; Vekarić, 1996: 400), Ivanović (od 1644.; Vekarić, 1995: 278), Marinović (1644.; Vekarić, 1996: 45, 46), Mileta (spominju se 1644., a izumrli su koncem 18. stoljeća; Vekarić, 1996: 71), Milić (spominju se od 1644., a rod je izumro sredinom 18. stoljeća; Vekarić, 1996: 72), Peričić (spominju se 1644., a rod je izumro koncem 17. stoljeća; Vekarić, 1996: 145), Pleho (1644.; Vekarić, 1995: 160), Poluta (1644.; Vekarić, 1996: 162), Kordić (spominju se 1654., a izumrli su koncem 17. stoljeća; Vekarić, 1995: 343), Prišlić (1654.; Vekarić, 1996: 176), Tešić (spominju se 1654., a izumrli su početkom 18. stoljeća; Vekarić, 1996: 312), Jelenić (spominju se 1664., a izumrli su u prvoj polovici 18. stoljeća; Vekarić, 1995: 293), Hudinja (spominju se 1673., a izumrli su početkom 19. stoljeća; Vekarić, 1995: 271), Gvozden (doselili su se oko 1680., ali je rod ubrzo izumro; Vekarić, 1995: 255), Rabaza (koncem 17. stoljeća; Vekarić, 1995: 151) i Mratović (koncem 17. stoljeća; Vekarić, 1996: 176). Rod Mratović potječe od Prišlića, a Rabaza od Čučukovića. Pouzdanih podataka o njihovu podrijetlu nema. Po predaji su Čučukovići pristigli iz Čapljine u Her-

---

4 Prezime se Bjelovučić 1447. spominje u Stonu, a ujedno se u Putnikovćima 1741. spominje rod Bjelivuk (Vekarić, 1995: 86). Nije dokazana veza tih dviju obitelji s janjinskim Bjelovučićima.

5 Sinka Jaspricu Dubrovačka Republika osudila je 1588. na petnaest dana veslanja na galiji. U Stonu je službovao knežak Ivan Jaspričić za kojega se smatra da je rodonačelnik današnjih janjinskih Jasprica (Vekarić, 1995: 286).

6 Pod Bosnom se u starijim dubrovačkim dokumentima najčešće podrazumijevalo i srednjovjekovni Hum, današnju Hercegovinu. Najsjevernija točka iz koje se pouzdano, po dokumentima, može odrediti mjesto doseljenja na šire janjinsko područje jesu Bjelimići nedaleko od Konjica u sjevernoj Hercegovini. Pouzdano podrijetlo najstarijih janjinskih rodova teško je utvrditi ponajprije stoga što su pelješke matične knjige u prosjeku starije barem dvjestotinjak godina od onih u krajevima iz kojih su se ti rodovi mogli doseliti.

7 Pritom je jasno da prezime Kalafatović nije moglo nastati u Kreševu, u središnjoj Bosni, daleko od mora i romanskoga jezičnog utjecaja.

cegovini, nositelji roda Pleho iz Bosne, a predaje o podrijetlu Ivanovića (koji su nosili i prezime Šimunović) iz Boke kotorske i Kristovića iz Konavala problematizirao je Nenad Vekarić. Gvozdeni su se doselili iz Dola na Hvaru. Za nositelje prezimena Đurđević, Jelenić, Hudinja, Kordić, Marinović, Mileta, Milić, Peričić, Pleho, Poluta, Prišlić, Strambić i Tešić nema dodatnih podataka u vrelima niti su zabilježene predaje o njihovu podrijetlu.

U 18. stoljeću u Janjinu su se doselili nositelji prezimena Šegović (oko 1700.; Vekarić, 1996: 274), Kunić (oko 1710.; Vekarić, 1995: 382), Barač (oko 1710. u Janjinu se doselio Petar Barač iz Sresera i s njegovom se smrću ugasio rod; Vekarić, 1995: 54), Vlastelica (1725.; Vekarić, 1996: 354). Šatara (1787.; Vekarić, 1996: 271), Barović (1791.; Vekarić, 1995: 57) i Mratinović (oko 1800.; Vekarić, 1996: 197). U tome razdoblju pronalazimo pouzdane podatke o tome da su se neki od rodova doselili iz drugih peljeških mjesta (Barač u više navrata iz Sresera, Barović iz Metohije, Mratinović iz Osobjave i Šatara iz Popove Luke) i Dubrovačkoga primorja (iz Ošljega su se doselili Kunići). Po predaji su iz Neretvanske krajine Šegovići.[8] Za Vlastelice nije pouzdano utvrđeno podrijetlo, no najvjerojatnije potječu iz Radošića kod Sinja.

U 19. stoljeću doselili su se nositelji prezimena Vuinac (1804.; Vekarić, 1996: 364), Mošun (1815.; Bjelovučić, 1922a: 225), Glavović (1830.; Bjelovučić, 1922a: 225), Bazarini (oko 1840.; Vekarić, 1995: 63), Prodan (1843.; Vekarić, 1996: 181), Kovačević (1844.; Vekarić, 1995: 354), Pekić (1844; Vekarić, 1996: 141), Rusković (1845.; Bjelovučić, 1922a: 225), Peručić (1849.; Vekarić, 1996: 148), Antunović (1852.; Vekarić, 1995: 39), Radomiljac (1851.; Vekarić, 1996: 202), Getaldić (1858.; Bjelovučić, 1922a: 225), Baldasari[9] (1867.; Bjelovučić, 1922a: 225), Lepri (1877.; Vekarić, 1996: 19), Kućer (1879.; Vekarić, 1995: 376), Puppa (1879.; Vekarić, 1996: 187), Žabica (1879.; Vekarić, 1996: 389), Barač (1880.; Vekarić, 1995: 54), Lendić (1880.; Bjelovučić, 1922a: 225), Dragobratović (1884.; Vekarić, 1995: 184), Šarić (1887. iz Brista; Bjelovučić, 1922a: 225), Noviput (1889.; Vekarić, 1996: 104), Astić (1889.; Vekarić, 1996: 41), Bosnić (1890.; Bjelovučić, 1922a: 225), Martinović (oko 1890.; Vekarić, 1996: 50), Miškov (1890.; Bjelovučić, 1922a: 225), Knežević (1891.; Vekarić, 1996: 305), Beus (1895.; Bjelovučić, 1922a: 226), Buntjelić (1895.; Bjelovučić, 1922a: 225), Dedović (1897.; Vekarić, 1995: 166), Cvrlje (1898.; Vekarić, 1995: 144), Osojnik (1899.; Vekarić, 1996: 123), Drlje (1899.; Vekarić, 1995: 185), Jer-

[8] Bjelovučić (1922b: 8) navodi kako su njihovo prezime preuzeli Batinovići doseljeni iz Podrujnice, no 1733., kada se Batinovići spominju u tome neretvanskome selu, Batinovići su živjeli na Rujnici. Po drugoj inačici predaje starije je prezime Šegovića bilo Batinović (Vekarić, 1996: 274).

[9] Krojač Ivan Batista Baldasari doselio se 1863. u Trstenik, pa se iz Trstenika 1867. preselio u Janjinu (Vekarić, 1995: 48).

ković (1899.; Bjelovučić, 1922a: 226), Kalinić (1899.; Bjelovučić, 1922a: 226) i Šeput (1899.; Vekarić, 1996: 277). Novodoseljeni su se Janjinari doseljavali s područja negdašnje Dubrovačke Republike: s Pelješca (Barač iz Sresera, Knežević iz Popove Luke, Mošun iz Potomja, Puppa iz Trstenika[10] i Rusković iz Pijavična) te iz Dubrovnika (Getaldić, Glavović i Lepri), Dubrovačkoga primorja (iz Smokovljana Dedović, Kalinić i Noviput) i Elafita (Astić sa Šipana). Znatan je udio doseljenika iz susjednih područja Neretvanske krajine (Dragobratović s Rabe, Jerković iz Pasičine, Kovačević iz Podgradine i Šeput iz Mihalja) i Makarskoga primorja (Peko iz Gradca, Šarić iz Brista i Vuinac iz Drvenika) te Korčule (Baldasari, Buntjelić, Martinović i Peručić iz Korčule te Žabica iz Blata). Velik je udio doseljenika i iz Vrgorske (Antunović iz Kozice, Beus iz Zavojana i Radomiljac iz Ravče) i Imotske krajine (Drlje i Prodan iz Zagvozda te Lendić iz Gornjih Rašćana). Sa Zlarina su se doselili nositelji prezimena Miškov, iz Cetinske krajine Cvrlje (Glavice), a iz Istre Bazarini (Rovinj).

Tablica 1. Povijesne potvrde janjinskih prezimena koja se u povijesnim vrelima spominju do konca 19. stoljeća[11]

stoljeće	prezime
16.	Antičević, Bjelovučić, Dežulović, Jasprica, Kalafatović, **Rusković**
17.	Čučuković, Ivanović, Kristović, Mratović (prije Prišlić), Pleho, Poluta, Prišlić, Rabaza (prije Čučuković)
18.	Barović, Kunić, Šatara, Šegović, Vlastelica
19.	**Antunović**, **Bazarini**, **Buntjelić**, Cvrlje, **Dragobratović**, **Drlje**, Glavović, Jerković, **Kalinić**, **Knežević**, **Kovačević**, Kućer, **Lendić**, **Lepri**, **Martinović**, Miškov, **Noviput**, Osojnik, Pekić, Prodan, Radomiljac, **Rusković** (iz Pijavičina), **Šarić**

Početkom 20. stoljeća u Janjinu su se doselili nositelji prezimena Franić i Mustapić (1905.), Baseli (1907.), Gabrić, Grkeš i Radoš (1910.) te Čingrija i Mordžin (1914.). Iz drugih su se peljeških mjesta doselili Grkeši (Košarni Do), iz Dubrovačkoga primorja Mordžini (Smokovljani) i Radoši (Podimoč), iz Dubrovnika Čingrije, iz Konavala Baseli (Cavtat), iz Neretvanske krajine Gabrići (Metković), iz Imotske krajine Mustapići (Grabovac), a iz Kaštela Franići (Bjelovučić, 1922a: 226).

Uoči Drugoga svjetskog rata doselili su se Baćine iz Zaradeža, Bobanovići iz Kune, Cibilići iz Oskorušnoga, Grbići iz Grbića, Kosovići iz Orebića, Mravulji iz Dubrave, Radaci iz Zaradeža, Roše iz Sresera (ondje su pristigli iz Šibenika), Batinići iz Brsečina, Kosovići iz Mrčeva, Wittmani iz Dubrovnika, Kunjašići iz Korčule, Štedrići iz Konavala, Fredotovići iz Makarske te nositelji prezimena

[10] Podrijetlom su iz Dubrovnika.

[11] Masnim su slovima označeni izumrli rodovi.

Wolf iz Bosne i Hercegovine, Barna iz Banata te Selak iz Sovre u Sloveniji. Polovicom 20. stoljeća jedan je dio pripadnika roda Kalafatović, koji je ženidbom naslijedio imanje Milića u janjinskome zaseoku Bari, nosio prezime Milić (Vekarić, 1995: 317).

U drugoj polovici 20. stoljeća Janjinu su napučili i nositelji prezimena Marković iz Trpnja, Vukas i Vuković iz Ponikava, Kakarigji iz Dubrovnika, Lepeš iz Smokovljana, Roko iz Zamasline, Vatović iz Štedrice, Bilić iz Dubrovnika (daljim podrijetlom iz Lastve u Hrasnu u istočnoj Hercegovini), Kinkela s Lopuda, Gugić iz Vele Luke, Buzolić s Hvara, Baždarić iz Splita, Ćudina iz Trogira, Vekić iz Borovaca, Tomičić iz Zagvozda, Bradvica iz Veljaka, Čuljak iz Klobuka, Elez iz Kalinovika, Herceg iz Kašča, Markić iz Kućana u Rami, Raguž iz Stoca, Krajinović i Vranjić iz Butorović-Polja kod Konjica, Živkušić iz Šipovače, Baščauščević i Nizić iz Sarajeva, Grgurević iz Sinja, Crnomarić iz Slavonskoga Broda, Kvasina iz Paleža kod Kiseljaka, Šandi iz Pljevalja u crnogorskom dijelu Sandžaka, Đuretić i Isakov iz Vojvodine, Ušaj iz Slovenije, Tonini Bossi iz Milana, Šihtar iz Beča, Biegman iz Nizozemske te Visagie Visahi iz Južnoafričke Republike. Uza te se rodove po popisu iz 2001. još spominju Kola (zet u Prodana iz Banića), Štuk (iz Orebića), Maroš, Bilas, Rakić, Braut, Visković, Pranjić, Kìnkela Begić, Skakić, Borović i Merdžan (HP, III: 616).

Na temelju uvida u povijesne i demografske podatke razvidno je da gotovo svi najstariji janjinski rodovi (osim Ruskovića) napučuju Janjinu i danas te su, uz iznimku Pekića doseljenih iz Gradca 1844. i Hercega doseljenih iz Kašča u zapadnoj Hercegovini, među najmnogobrojnijima. U 17. stoljeću najčešće je janjinsko prezime bilo Prišlić, a od 1783. to je neprekinuto prezime Jasprica. Uzlet su i stagnacija obitelji Bjelovučić razvidni i iz popisa stanovništva jer su pripadnici te obitelji bili drugi po broju nositelja 1881., a tek deseti 2001. Tijekom 19. stoljeća i do ukidanja janjinske općine 1962. u Janjini su se najčešće privremeno nastanjivali državni službenici (uglavnom s područja negdašnje Dubrovačke Republike) te obrtnici i radnici (uglavnom iz susjednih krajeva, od Dubrovačkoga primorja preko Neretvanske krajine, Makarskoga primorja do Vrgorske i Imotske krajine te Hercegovine). Nakon Drugoga svjetskog rata te poglavito nakon Domovinskoga rata znatno je porastao udio useljenika iz Bosne i Hercegovine.

Tablica 2. Deset najčešćih janjinskih prezimena 1664. – 2001.

	1664.	1793.	1881.	1948.	2001.
1.	Prišlić	Jasprica	Jasprica	Jasprica	Jasprica
2.	Antičević, Dežulović, Rusković	Dežulović	Bjelovučić, Kalafatović	Kalafatović, Mratović	Pekić
3.		Kalafatović			*Šegović*
4.			Dežulović	Antičević	Kalafatović
5.	Bjelovučić, Bujak, Čučuković, Đurđević, Hudinja, Ivanović, Jasprica, Jelenić, Kalafatović, Kordić, Kristović, Marinović, Mileta, Peričić, Pleho, Poluta, Strambić, Tešić	Ivanović, Marinović, Poluta, Prišlić	Poluta	Bjelovučić, Dežulović, Poluta	Antičević
6.			Antičević		Herceg, Poluta
7.			Mratović		
8.		Antičević, Bjelovučić, Rabaza, Šegović	*Čučuković, Šegović*	*Šegović*	
9.				Pekić, Pleho	Mratović
10.			Ivanović, Rabaza		Bjelovučić, Dežulović

Tablica 3. Janjinska prezimena prema podrijetlu za one rodove o kojima postoje povijesni podatci ili predaje

mjesto podrijetla	prezime
druga pelješka naselja	Barović, Šatara (18. st.); Barač, Birač, Bosnić, Knežević, Kućer, Martinović, Mošun, Rusković (19. st.); Baćina, Bobanović, Cibilić, Glavor, Grbić, Kosović, Marinović, Mravulj, Radak, Radoš, Roša, Vukas, Vuković (20. st.)
Dubrovnik	Getaldić, Glavović, Lepri (19. st.); Bilić, *Čingrija, Kakrigji, Wittmann (20*. st.)
Dubrovačko primorje	Kunić (18. st.); Dedović, Kalinić (19. st.); Batinić, Grkeš, Lepeš, Mordžin, Noviput, Štedrić, Vatović (20. st.)
Elafiti	Astić (19. st.)
Konavle	Vlastelica (18. st.); Baseli (20. st.)
Makarsko primorje	Pekić, Šarić, Vuinac (19. st.); Fredotović (20. st.)
Hvar	Buzolić (20. st.)
Neretvanska krajina	Bjelovučić (16. st.); Šegović (18. st.); Dragobratović, Jerković, Kovačević, Šeput (19. st.); Gabrić, Vekić (20. st.)
Vrgorska krajina	Antunović, Beno, Radomiljac (19. st.)
Imotska krajina	Drlje, Lendić, Prodan (19. st.); Mustapić, Tomičić (20. st.)
Cetinska krajina	Cvrlje (19. st.); Grgurević (20. st.)
Kaštela i Trogir	*Ćudina, Franić (20*. st.)
Korčula	Baldasari, Buntjelić (19. st.); Gugić, Kunjašić (20. st.)
Zlarin	Miškov
Istra	Bazarini
Hercegovina	Dežulović (16. st.); Čučuković, Čuljak, Markić, Pleho, Rabaza (17. st.); Elez, Herceg, Krajinović, Raguž, Vranjić, Živkušić (20. st.)
Bosna	Antičević, Jasprica, Kalafatović (16. st.); Baščaušević, Kvasina, Nizić, Wolf (20. st.)
Slavonija	Crnomarić (20. st.)
Crna Gora	Šandi (20. st.)
Slovenija	Osojnik (19. st.); Selak, Ušaj (20. st.)
Vojvodina	Đuretić, Isakov (20 . st.)
Austrija	Šihtar, Ziegelbauer
Nizozemska	Biegman Cibilić
Južnoafrička Republika	Visaghie

3. Motivacijska razredba janjinskih prezimena

Za antroponomastičku smo obradbu u ovome radu odabrali nositelje 60 prezimena koji su se barem stotinjak godina zadržali u Janjini te nekoliko mnogobrojnijih novijih prezimena koja danas napučuju Janjinu.

Od 60 je obrađenih janjinskih imena 29 motivirano osobnim imenima. Unutar te skupine izrazito pretežu prezimena motivirana kršćanskim imenima: *Àntičević* (< *Antič* < *Anto* < *Anton*/*Antun*), *Àntunović*[12] (< *Antun*), *Barόvić* (< *Baro* < *Bartol* < *Bartolomej*), *Đùretić* (< *Đureta* < *Đuro* < *Đurađ*), *Gètāldić* (< *Getald*; usp. lat. *Cataldus*[13]), *Grgúrević* (< *Grgur*), *Ìvanović* (< *Ivan*), *Jérković* (< *Jerko* < *Jeronim*), *Kristóvić* (< *Kristo* < *Kristofor*), *Marínović*[14] (< *Marin*), *Martínović*[15] (< *Martin*), *Mràtinović* (< *Mratin* 'Martin'), *Mratóvić* (< *Mrato* < *Mratin* 'Martin'), *Pékić* (< *Peko* < *Petar*), *Rùsković* (< *Rusko* 'Roko') i *Vâtović* (< *Vato* < *Ivat* < *Ivo* < *Ivan*). Unutar podskupine prezimena motiviranih kršćanskim imenima izdvajaju se prezimena *Mratinović* i *Mratović* motivirana osobnim imenom *Mratin* i njegovim pokraćenim likom *Mrato*, u kojima su se okamenili likovi kršćanskoga imena *Martin*, svojstveni uglavnom čakavskome području i s njim kontaktnim štokavskim područjem, ali i u Crnoj Gori, gdje je na prijelazu iz 16. u 17. stoljeće potvrđeno kršćansko ime *Mrata* (Vuksan, 1927: 366). Narodnim su imenima motivirana prezimena *Bjelovúčić* (< *Bjelovuk*), *Bùjāk* (*Bujo* < *Bujislav*; Arj, I: 718), *Mílić* (< *Mile* < *Mildrag* / *Milgost* / *Miloslav*[16]), *Pròdān* (< *Prodan*) i *Vuínac* (usp. *Vujinac* < *Vujo* < *Vuk*). Prezime se *Mìškov* povezuje s osobnim imenom *Miško*, koje se može izvoditi iz narodnih imena kao što su *Miloslav* ili *Milorad*, ali iz kršćanskoga imena *Mihovil*. Osobnim imenom *Hanča* (< *Hana*[17]) motivirano je prezime *Hánčević*. Hibridnoga je, najvjerojatnije hrvatsko-vlaškoga postanja prezime *Dèžulović*[18], koje sadržava antropoformant i vlaški sufiks *-ul*. S obzirom na to da u Janjini postoji toponim *Desulov vrh*, moguće je da je riječ o odrazu antropoformanta *Des-* (usp. narodna imena *Desa*, *Desimir*, *Desivoj* i sl.). Antropoformantom **Gug-*[19] motivirano je prezime *Gúgić*. Prezime *Baldàsāri* potječe od talijanskoga imena *Baldassare* 'Baltazar'.

---

[12] U novije je vrijeme češće potvrđen lik *Antúnović*.

[13] Sveti Katald Tarantski, irski redovnik iz 7. stoljeća, zaštitnik je Otranta.

[14] Riječ je o razmjerno novome doseljeničkom prezimenu. Prema mjesnome naglasnom sustavu očekivao bi se naglasak *Màrinović*.

[15] Riječ je o razmjerno novome doseljeničkom prezimenu. Prema mjesnome naglasnom sustavu očekivao bi se naglasak *Màrtinović*.

[16] Ta složena imena navodi Vekarić (1995: 13).

[17] Riječ je najvjerojatnije o odrazu muslimanskoga imena *Hanija* jer je na Pelješcu (u Orebiću) potvrđeno prezime *Hanijić* (< *Hanija*; Vekarić, 1992: 71). Na Pelješcu su razmjerno česta prezimena motivirana muslimanskim imenima (npr. *Hasan*).

[18] Budući da se ime janjinskoga zaseoka izgovara *Dèž^{u}lovići*, vjerojatno je suvremeni izgovor prezimena *Dežúlović* novijega postanja.

[19] Nosić (1998: 197) navodi kako se rumunjsku antroponimska osnova *Gug-* odrazila u hrvatskim osobnim imenima poput *Guga*, *Gugalj*, *Gugan*, *Gugat*, *Gugava*, *Gugo*, *Gugoje* i *Gugota*. Tomislav Maretić (Arj III: 495) za osobno ime *Gugota* navodi da je vlaškoga postanja. Dakako da ne treba posve odbaciti ni mogućnost da je prezime nadimačkoga postanja (usp. *gugutati*).

Podjednak je udio prezimena nadimačkoga postanja (zabilježena su 24 prezimena koja pripadaju toj skupini). Od nazivâ uporabnih predmeta potječu prezimena *Šàtara* (usp. *satara* ʻmesarska sjekiraʼ < tur. *satır*; Škaljić, 1966: 551) i *Šȅgović* (< *šega* ʻpilaʼ < tal. *sega*), a naziva prehrambenoga proizvoda *Kvàsina* (< *kvasina* ʻocatʼ). Od biljnoga naziva potječe prezime *Kàlinić* (< *kalina* ʻzimolezʼ), a nazivima životinja i kukaca motivirana su prezimena *Cìbilić* (usp. *cibilin* ʻvrsta lasiceʼ; ERHSJ, I: 259), *Kúnić* (< *kuna*), *Lêpri* (usp. tal. *lepre* ʻzecʼ) i *Mošûn* (< *mošun*[20] ʻmušica, komaracʼ < mlet. *moscòn*). Dijelom tijela motivirano je prezime *Glavóvić* (< *glava*). Materijalnim stanjem prvotnih nositelja motivirano je prezime *Jàsprica* (< *jaspre* ʻsitan novac u Osmanlijskome Carstvuʼ), društvenim položajem prezimena *Hèrceg* (< *herceg* ʻvojvodaʼ), *Knežévić* (< *knez*) i *Vlastèlica* (< *vlastela*), djelatnošću *Bazarîni* (< tal. *bazar* ʻtržnicaʼ), a mogućim smjerom doseljavanja *Prĭšlić* (usp. *prići* ʻdoseliti seʼ). Duševne osobine prvotnih nositelja utjecale su na nastanak prezimenâ *Hùdinja* (< *hud* ʻzaoʼ) i *Lêndić* (< *lendo* < *lendohan* ʻlijenčinaʼ < tur. *lenduha* ʻvrlo debela osobaʼ; Škaljić, 1966: 433, 434), a njihova vanjština prvotnih nositelja na nastanak prezimenâ *Čùčuković* (< *čučuk* ʻdječak, momakʼ < tur. *çoçuk*), *Kučêr* (< *kuča* ʻčupaʼ; Šimunović, 2006: 230) i *Plého* (< *pleho* ʻplješivac, ćelavacʼ; usp. *plehan* ʻgolo brdoʼ; Veselić, 2020: 89). Tjelesnim manama motivirano je prezime *Dŕlje* (< *drlje* ʻrazroka osobaʼ). Prezime *Cvŕlje* dovodi se u vezu s glagolom *cvrljiti* ʻtopiti mastʼ, a *Gŕkeš* s pridjevom *grk* ʻgorakʼ. Osobnim nadimkom *Crna Mara* motivirano je prezime *Crnòmarić*.

Nazivima su zanimanja motivirana tek dva prezimena: *Kalàfatović* (< *kalafat* ʻbrodograditelj, tesarʼ) i *Kováčević* (< *kovač*).

Podrijetlom prvotnih nositelja motivirana su tri prezimena. Prezime *Òsōjnik* motivirano je homonimnim slovenskim ojkonimom u Beloj krajini, a etničkoga su postanja prezimena *Krajínović* (< *Krajina*) i *Radomíljac* (usp. *Hardomiljac* < *Hardomilje* ʻselo u okolici Ljubuškogaʼ).

Neprozirna su prezimena *Pòlūta* (koje bi se moglo povezati s apelativom *polutan* ʻosoba rođena u miješanome brakuʼ) i *Ràbaza*.

4. Zaključak

U ovome se radu obrađuju prezimena u Janjini, naselju u središnjemu dijelu poluotoka Pelješca.

U prvome se dijelu rada iznose podatci o povijesnome razvoju janjinskih prezimena i razlažu smjerovi doseljavanja stanovnika Janjine. Najstarija janjinska prezimena potječu iz 16. stoljeća. Iako nema pouzdanih podataka o smjeru doseljavanja njihovih nositelja, čini se da je uglavnom riječ o doseljenicima iz krajeva ugroženih turskim osvajanjima, od susjedne Neretvanske krajine do sje-

[20] Usp. korčulanski apelativ *moškun* (JE, II: 199).

verne Hercegovine. Do ukidanja je Dubrovačke Republike većina doseljenika potjecala s njezina ozemlja te iz susjedne Neretvanske krajine. Nakon propasti Dubrovačke Republike u Janjinu su se počeli doseljavati i stanovnici iz priobalnoga i zaobalnoga dijela Dalmacije, uglavnom kao činovnici i javni službenici, a s janjinskim snažnijim gospodarskim uzletom i kao radnici i obrtnici. Nakon Drugoga svjetskog rata (a poglavito tijekom i nakon Domovinskoga rata) u Janjini su sve mnogobrojniji doseljenici iz Bosne i Hercegovine. Ipak, i danas među najmnogobrojnijim janjinskim rodovima prevladavaju starosjedilački, a prezime Jasprica prvo je po broju nositelja od 1793.

U drugome se dijelu rada janjinska prezimena motivacijski obrađuju. Podjednak je udio prezimena nastalih od osobnih imena i prezimena nadimačkoga postanja. Među prezimenima nastalima od osobnih imena izdvajaju se ona koja su tvorena inačicama osobnoga imena *Mratin* (*Mratinović* i *Mratović*), u kojima su se okamenili likovi kršćanskoga imena *Martin*, svojstveni čakavskomu i južnoštokavskomu području, a među prezimenima nadimačkoga postanja najčešća su ona koja su motivirana nazivima životinja i kukaca. U prezimenima su se, očekivano, uščuvali tragovi stranih jezičnih sustava, ponajprije romanskoga (npr. prezime *Mošun*) i turskoga (npr. prezime *Čučuković*).

Prilog

Janjinska prezimena 1664. – 2001.

1. Janjinska prezimena Janjina po broju obitelji 1664. (prema Vekarić, 1993: 217)

Prišlić 4, Antičević 2, Dežulović 2, Rusković 2, Bjelovučić 1, Bujak 1, Čučuković 1, Đurđević 1, Hudinja 1, Ivanović 1, Jasprica 1, Jelenić 1, Kalafatović 1, Kordić 1, Kristović 1, Marinović 1, Mileta 1, Peričić 1, Pleho 1, Poluta 1, Strambić 1, Tešić 1

2. Janjinska prezimena po broju obitelji 1683. (prema Vekarić, 1993: 217, 218)

Prišlić 5, Jasprica 4, Dežulović 2, Kalafatović 2, Pleho 2, Strambić 2, Antičević 1, Bjelovučić 1, Bujak, Čučuković 1, Đurđević 1, Gvozden 1, Hudinja 1, Ivanović 1, Jelenić 1, Kristović 1, Marinović 1, Mileta 1, Milić 1, Peričić 1, Poluta 1, Rusković 1, Tešić 1

3. Janjinska prezimena po broju obitelji 1783. (prema Vekarić, 1993: 218)

Jasprica 9, Dežulović 4, Antičević 3, Kalafatović 3, Marinović 3, Poluta 3, Bjelovučić 2, Ivanović 2, Prišlić 2, Rabaza 2, Čučuković 1, Hudinja 1, Kalafatović Milić 1, Kristović, Kunić 1, Mratović 1, Pleho 1, Šegović 1, Vlastelica 1

4. Janjinska prezimena po broju obitelji 1793. (prema Vekarić, 1993: 218)

Jasprica 9, Dežulović 5, Kalafatović 4, Ivanović 3, Marinović 3, Poluta 3, Prišlić 3, Antičević 2, Bjelovučić 2, Rabaza 2, Šegović 2, Barović 1, Čučuković 1, Hudinja 1, Kalafatović Milić 1, Kristović 1, Kunić 1, Mratović 1, Pleho 1, Šatara 1, Šegović 1, Vlastelica 1

5. Janjinska prezimena po broju nositelja 1831. (prema Vekarić, 1993: 218, 219)

Jasprica 99, Bjelovučić 52, Dežulović 43, Kalafatović 40, Antičević 24, Šegović 24, Ivanović 23, Poluta 23, Mratović 20. Prišlić 17, Rabazić 17, Pleho 15, Kunić 14 Čučuković 13, Barović 10, Kalafatović Milić 9, Marinović 7, Mošun 7, Vlastelica 7, Vuinac 7, Kristović 6, Šatara 4, Mratinović 2

6. Janjinska prezimena po broju nositelja 1880. (prema Vekarić, 1993: 220, 221)

Jasprica 146, Bjelovučić 56, Kalafatović 56, Dežulović 46, Poluta 35, Antičević 33, Mratović 26, Čučuković 23, Šegović 23, Ivanović 17, Rabaza 17, Pleho 15, Glavović 13, Kunić 13, Prišlić 11, Antunović 10, de Gethaldi 9, Kalafatović Milić 9, Kristović 9, Mošun 9, Prodan 9, Vuinac 8, Barović 7, Marinović 7, Šatara 7, Kovačević 6, Pekić 6, Baldasari 5, Rusković 5, Radomiljac 4, Vlastelica 4, Kučer 3, Puppa 3, Žabica 3 Bazzarini 2, Peručić 2

7. Janjinska prezimena po broju obitelji oko 1920. (prema Bjelovučić, 1922a: 225, 226)

Jasprica 28, Dežulović 11, Kalafatović 11, Bjelovučić 9, Antičević 6, Mratović 6, Čučuković 4, Ivanović 4, Pekić 4, Šegović 3, Vlastelica 2, Kristóvić 2, Kunić 2, Marinović 2, Barović 2, Prodan 2, Martinović 2, Miškov 2, Kalinić 2, Kovačević 1, Mošun 1, Šatara 1, Vuinac 1, Bazarini 1, Rusković 1, Antunović 1, Getaldić 1, Baldasari 1, Radomiljac 1, Lepri 1, Dragobratović 1, Birač 1, Lendić 1, Šarić 1, Astić 1, Noviput 1, Bosnić 1, Knežević 1, Šeput 1, Dedović 1, Buntjelić 1, Beno 1, Osojnik 1, Drlje 1, Glavor 1, Jerković 1, Franić 1, Mustapić 1, Baseli 1, Radoš 1, Grkeš 1, Gabrić 1, Čingrija 1, Mordžin 1

8. Janjinska prezimena po broju nositelja 1948. (prema Putanec i Šimunović, 1976)

Jasprica 100, Kalafatović 32, Mratović 32, Antičević 27, Bjelovučić 25, Dežulović 25, Poluta 25, Šegović 20, Pekić 14, Pleho 14, Kalinić 12, Prišlić 11, Prodan 11, Barović 10, Čučuković 9, Glavović 9, Rabaza 9, Vlastelica 9, Vuinac 9, Drlje 7, Grgurević 6, Milić 6, Štedrić 6, Franić 5, Baldasari 4, Buntjelić 4, Cibilić 4, Čingrija 4, Grkeš 4, Jerković 4, Kovačević 4, Kunjašić 4, Lepri 4, Miškov 4, Mravulj 4, Šarić 4, Baćina 3, Bobanović 3, Cvrlje 3, Družijanić 3, Kosović 3, Kunić 3, Lendić 3, Osojnik 3, Radomiljac 3, Wittman 3, Antunović 2, Batinić 2, Gabrić 2, Jurić 2, Knežević 2, Martinović 2, Matuško 2, Mošun 2, Roša 2, Šeput 2, Bačić 1, Bajer 1, Barač 1, Barišić 1, Barna 1, Batinović 1, Brčić 1, Čamo 1, Devčić 1, Fredotović 1, Glavor 1, Grbić 1, Kučer 1, Lovrić 1, Macura 1, Marčinko 1, Noviput 1, Pivac 1, Puača 1, Puljiz 1, Radak 1, Selak 1, Wolf 1.

9. Janjinska prezimena po broju nositelja 2001. (prema HP, III, 608)

Jasprica 42, Pekić 19, Šegović 18, Kalafatović 14, Antičević 13, Herceg 12, Poluta 12, Mratović 9, Bjelovučić 8, Dežulović 8, Ivanović 6, Prišlić 6, Prodan 6, Grgurević 5, Jerković 5, Đùretić 4, Grkeš 4, Gugić 4, Kvasina 4, Pleho 4, Čučuković 3, Hančević 3, Kalafatović Milić 3, Krajinović 3, Barović 2, Crnomarić 2, Cvrlje 2, Elez 2, Lepeš 2, Rašić 2, Vatović 2, Živkušić 2, Baščaušević 1, Biegman Cibilić 1, Bilić 1, Cibilić 1, Čuljak 1, Glavor 1, Glavović 1, Isakov 1, Ivanković 1, Kućer 1, Márkić 1, Marković 1, Miškov 1, Nizić 1, Osojnik 1, Radomiljac 1, Raguž 1, Šandi 1, Škrabalo Pekić 1, Tonini Bossi Pekić 1, Vranjić 1, Vukas 1, Vuković 1

Izvori i kratice

Arj = *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* I–XXIII. 1880. – 1976. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
ERHSJ = Skok, Petar. 1971. – 1974. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* I–IV. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
HP = Maletić, Franjo; Šimunović, Petar. 2008. *Hrvatski prezimenik* I–III. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
JE = Vinja, Vojmir. 1998. – 2016. *Jadranske etimologije: jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku* I–IV. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Školska knjiga.

Literatura

Bjelovučić, Nikola Zvonimir. 1922a. Poluostrvo Rat (Pelješac). U *Srpski etnografski zbornik*, 23 (str. 173–290). Beograd: Srpska kraljevska akademija.
Bjelovučić, Nikola Zvonimir. 1922b. *Povijesne crtice o Janjini*. Split: Leonova tiskara.
Glavina, Frano. 2010. *Dubrovački gospari i kmetovi*. Dubrovnik: Državni arhiv u Dubrovniku.
Kurtović, Esad. 2020. Roblje u bosansko-dubrovačkim odnosima u razvijenom srednjem vijeku. *Radovi (historija, historija umjetnosti, arheologija),* 7, 1, 49–64.
Nosić, Milan. 1998. *Prezimena zapadne Hercegovine*. Rijeka: HFD Rijeka.
Prišlić, Antonija; Vidović Domagoj. 2021. Toponimija Općine Janjina. *Croatica et Slavica Iadertina*, 17, 1, 235–277.
Putanec, Valentin; Šimunović, Petar (ur.). *Leksik prezimena Socijalističke Republike Hrvatske*. 1976. Zagreb: Institut za jezik – Nakladni zavod Matice hrvatske.
Šimunović, Petar. 2006. *Hrvatska prezimena*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
Škaljić, Abdulah. 1966. *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*. Sarajevo: Svjetlost.
Šundrica, Zdravko. 1980. Stonski Rat u XIV. stoljeću (1333. – 1399.). U Vekarić, S. (ur.). *Pelješki zbornik*, 2 (str. 73–190). Zagreb: Društvo Pelješčana u Zagrebu – Poljoprivredna zadruga i vinarija „Dingač" Potomje – Samoupravne interesne zajednice za kulturu općina Dubrovnik i Korčula.
Vekarić, Nenad. 1989. *Pelješka naselja u XIV. stoljeću*. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti JAZU u Dubrovniku.
Vekarić, Nenad. 1992. Prijedlog za klasifikaciju peljeških prezimena. *Anali zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku*, 30, 55–78.
Vekarić, Nenad. 1993. *Stanovništvo poluotoka Pelješca,* sv. 2. Prilozi povijesti stanovništva Dubrovnika i okolice 2/1. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku.
Vekarić, Nenad. 1995. *Pelješki rodovi (A – K)*, sv. 1. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku.
Vekarić, Nenad. 1996. *Pelješki rodovi (L – Ž)*, sv. 2. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku.
Veselić, Krešimir. 2020. *Blago konavoskijeh riječi: građa za rječnik konavskoga govora*. Gruda: Ogranak Matice hrvatske Konavle.
Vuksan, Dušan. 1927. Građa za istoriju i folklor: knjiga ktitora i priložnika manastira cetinjskoga. *Zapisi: časopis za nauku i književnost*, 6, 1, 360–366.

FAMILY NAMES IN JANJINA

Abstract

This paper analyses family names in Janjina, a settlement in the middle part of the Pelješac peninsula. In the first part of the paper, the data on the historical development of Janjina family names are given and the directions of migration of the inhabitants of Janjina are discussed. The oldest Janjina family names stem from the 16 century. Although there are no reliable data on the direction of migration of their holders it seems that they came from the part threatened by Turkish conquests, from the neighboring Neretvanska krajina to north Herzegovina. In the second part of the paper, Janjina family names are analyzed according to the motivational point. Approximately the same number of family names is derived from personal names and family nicknames.

Keywords: Janjina, Pelješac, family names, directions of migration.